

JORDEN RUNDT

Dette nummer af Jordens Folk har været vidt omkring. På tankestatiet altså. Det begyndte på idé-plan som et nummer om hekse. Derfra bevægede det sig over et tema om spøgelse ud på en længere rejse til fjerne afkroge af verden før alle artikler var i hus. Sådan er redaktionsgangen til tider. Artikler udebliver. Eller de ender med at være anderledes end man – både som forfatter og redaktør – lige havde ventet. Til trods for de flygtige afvigelser, så har dette nummer endeligt materialiseret sig gennem så forskellige indslag som hawaiianske guder i naturparker, smeltende gletsjere i de legendariske Månebjerge, genbegravelser hos acholi-folket i Uganda, Guy Fawkes-maskens popularitet før og (især) nu, inden cirklen fuldføres ved heksenens tilbagekomst i nummerets sidste artikel.

Der er dog en spænding, som forener dem. På en måde kan man identificere en dynamik mellem fravær og nærvær, som værende central for de mennesker, artiklerne handler om. Fraværet af 'noget', er ofte det, som driver det sociale, og som Mikkel Bille og Tim Flohr Sørensen skriver i en nyligt udkommet bog med titlen Materialitet, så er "Store dele af menneskers liv [...] for-

met af de ting, der ikke er der". Et fravær kan lede til undren over, hvorfor og hvordan det fraværende netop ikke 'er' i nuet eller på det sted, hvor mennesker befinder sig. Det kan være et afsavn eller blot et ønske. Det kan være noget, man arbejder hen imod. Nærvær af bestemte fænomener eller mennesker kan imidlertid også være problematisk, og til tider drive folk væk. Det, som 'er', kan desuden virke flygtigt og truet, og man må arbejde på at bevare dets nærvær. Andre gange er nærvær blot tilsyneladende, men dækker over et fravær.

Spørgsmålet om hvordan man håndterer fravær, eller rettere hvordan fravær og nærvær virker i forhold til hinanden, kan identificeres på forskellig vis i de fem artikler.

Hvorfor er de lokale fraværende fra de storslåede nationalparker, der ligger på de hawaiianske øer? Parkernes landskab er også gudernes bolig og blev ifølge de hawaiianske myter til gennem gudernes handlinger. Turister, som besøger nationalparkerne, bidrager med store summer til den lokale økonomi, men indfødte hawaiianere ønsker ikke at betale for at 'se deres egen baghave'. For dem er parkerne et nationalromantisk projekt i forlængelse af

den amerikanske stats imperialistiske håndtering af Hawaii. Derudover er parkerne på grund af skabelsesmyterne også et farligt sted, hvor man må træde varsomt for ikke at vække gudernes vrede. De indfødte giver derfor små offergaver til guderne, som kan være nærværende i folks liv. Man kan møde dem på vejen i forskellige skikkelser, og de kan forårsage uheld eller ulykker, hvis man har forbrudt sig mod tabuer. De hawaiianske landskaber indebærer med andre ord former for nærvær, der langt fra er tydelig for den besøgende.

Landskaber er ligeledes omdrejningspunktet i nummerets næste artikel. Gletsjerne i Ugandas Rwenzori-bjerge er på vej til at forsvinde som følge af klimaforandring. Hvor klimaforandringen som global og videnskabeligt diskuteret proces er ikke-konkret og fraværende, så er dens effekter konkrete og nærværende. Det er frygten for at gletsjerne helt forsvinder, som driver miljøforkæmpere og NGO'er, som arbejder med naturbevarelse til at forsøge at ændre på ugandiske bønders brug af brændsel for at modvirke afskovning og udledning af CO₂.

Andetsteds i Uganda fornemmes savnet af den afdøde i det

arbejde, som acholi-folk lægger i at bringe hans eller hendes lig tilbage til forfædrenes jord. Efter flere års krig og usikkerhed i den nordøstlige del af landet, hvor hele landsbyer har måttet flygte, og mange har boet i flygtningelejre, er talrige mennesker blevet begravet langt fra deres slægters jord. Nu, hvor der er tilnærmelsesvis fredelige tilstande, ser mange acholi-folk det som tvungende nødvendigt at have de døde 'repatneret', så både deres ånd og efterladenskaber kan genforenes med deres forfædre såvel som nulevende slægtninge. Tilstedeværelsen af gravsteder styrker ligeledes de nulevende i deres krav på jord, så de dødes fravær har negative konsekvenser på flere planer.

For Guy Fawkes-masken er fraværet af den konkrete mand på den anden side utvivlsomt med til at styrke myten og symbolet. Guy Fawkes var manden bag et plot mod det engelske parlament i 1600-tallet. Tegneserien V for Vendetta byggede frit på historien om Fawkes og efter filmatiseringen i 2006 er masken blevet et globalt symbol på modstand mod den bestående elitære, kapitalistiske samfundsorden. Der er dog en flygtighed over den måde, hvorpå demonstranterne ifører sig masken og transformeres til symbolet selv, men uden at kende særlig meget til Guy Fawkes selv, og hvad han stod for. På den måde er Guy Fawkes som historisk person gledet i baggrunden.

Til gengæld er flere danske hekse i deres heksegerning drevet af muligheden for at gøre livets fraværende elementer nærværende gennem moralsk og etisk korrekt brug af egne evner.

Denne indvirkning på verden sker gennem magi. Brugen af magi er langt fra ligetil, men indebærer gråzoner og konsekvenser, der tit er utilsigtede. Evner og viden oparbejdes og styrkes ved at heksene sikrer sig balance i krop og sind, som igen bygger på et nærvær af naturen og dens besjæling, og en balance mellem de fire elementer (ild, jord, vand, luft) og de følelser og symboler, som elementerne er associeret

med. For heksene er fravær af blot ét element, eller manglende kendskab til det, forbundet med egen ubalance.

Endeligt kan man sige, at fraværet af et overordnet tema for dette nummer i sig selv har fremtvunget inspiration og lyst til at tænke på tværs af de forskellige artikler på utraditionel vis - og derved netop anstiftet en form for tema. ■

God læselyst!

